

³ Головкин О. В. Групова злочинність: специфіка виникнення і розвитку, механізми попередження. Монографія. – К.: Ін-т законодавчих передбачень і правової експертизи. – 2007. – С. 52.

⁴ Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / За ред. С. С. Яценка. – К.: А.С.К., 2002. – С. 653.

⁵ Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. Прийн. 16 грудня 1966 р. Генер-ю Асамлеєю ООН. Док. А/RES/2200 А (XXI) // Верховна Рада України: Законодавство України. – <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin>.

⁶ Резолюція 34/169 Генеральної Асамблеї ООН "Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку" http://zakon.nau.ua/doc/-code=995_282

⁷ Ільясов А. З. Уголовно-правовые и криминологические проблемы массовых беспорядков: Дис. ... канд. юрид. Наук : 12.00.08 / Ільясов Арзулум Зиявдинович. – Махачкала, 1999. – С. 222.

⁸ Тараненко М. М. Законодавство зарубіжних країн про кримінальну відповідальність за масові заворушення // ВІСНИК НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 1(9)2011 http://visnyk-psp.kpi.ua/uk/2011-1/11%20-%201_9_%20-%2042.pdf

⁹ Кузнецов В. В. Кримінально-правова характеристика об'єктивних ознак масових заворушень: порівняльно-правове дослідження <http://radnuk.info/statti/229-kruminal-pravo/14670-2011-01-18-22-35-58.html>

¹⁰ Тараненко М. М. Законодавство зарубіжних країн про кримінальну відповідальність за масові заворушення // ВІСНИК НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 1(9)2011 http://visnyk-psp.kpi.ua/uk/2011-1/11%20-%201_9_%20-%2042.pdf

¹¹ Ільясов А. З. Уголовно-правовые и криминологические проблемы массовых беспорядков: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Ільясов Арзулум Зиявдинович. – Махачкала, 1999. – С. 222.

¹² Ільясов А. З. Уголовно-правовые и криминологические проблемы массовых беспорядков: Дис. ... канд. юрид. Наук: 12.00.08 / Ільясов Арзулум Зиявдинович. – Махачкала, 1999. – С. 222.

¹³ Курсь русскаго уголовного права. Сочиненіе Александра Лохвицкаго, доктора права. – Спб.: Скоропечатня Ю. О. Шнейдера, 1871. – С. 146.

¹⁴ Кваша О. О. Організатор злочину. Кримінально-правове та криминологічне дослідження / О. О. Кваша – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, 2003. – С. 4.

¹⁵ Уголовное законодательство зарубежных стран (Англии, США, Франции, Германии, Японии). Сборник законодательных материалов / Под ред. И. Д. Козочкина. – М.: Зерцало, 1999. – С. 352.

¹⁶ Савченко А. В. Порівняльний аналіз кримінального законодавства України та федерального кримінального законодавства Сполучених Штатів Америки: комплексне порівняльно-правове дослідження: Дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Савченко Андрій Володимирович. – К., 2008. – С. 343–344.

Резюме

У статті досліджено поняття масових заворушень у кримінальних законах зарубіжних країн, проведений порівняльний аналіз об'єктивних ознак злочину, запропонована нова редакція статті 294 КК України.

Ключові слова: масові заворушення, склад злочину, громадський порядок, родовий об'єкт.

Резюме

В статье исследовано понятие массовых беспорядков в криминальных законах зарубежных стран, проведен сравнительный анализ объективных признаков преступления, наведены аргументы для новой редакции статьи 294 КК Украины.

Ключевые слова: массовые беспорядки, состав преступления, общественный порядок, родовой объект.

Summary

In the article the concept of mass disorder in the criminal laws of foreign countries, a comparative analysis of the objective evidence of a crime, move the arguments for the new edition of Article 294 CC of Ukraine.

Key words: riots, the crime, public order, a generic object.

Отримано 6.03.2012

С. В. КУЛІЦЬКА

Софія Вікторівна Куліцька, студентка IV курсу юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ СИТУАЦІЙ ЗАВОЛОДІННЯ ЧУЖИМИ МОБІЛЬНИМИ ТЕЛЕФОНАМИ

Актуальність теми дослідження зумовлено поширенням на практиці ситуацій злочинним заволодінням чужим мобільним телефоном, та відсутністю чітких теоретичних і правозастосовних підходів щодо кримінально-правової кваліфікації згаданих діянь суб'єктів.

Зокрема, значний внесок у розробку проблематики злочинів проти власності здійснили такі науковці, як П. С. Магішевський, М. Й. Коржанський, В. П. Ємельянов, В. О. Навроцький, М. М. Лунін, О. В. Смаглюк та інші¹. Проте, незважаючи на наявність великої кількості наукових розробок, підходи до кваліфікації вказаної ситуації заволодіння мобільним телефоном на рівні правозастосовної практики України не є однорідними.

Метою даної статті є аналіз та узагальнення правозастосовної практики щодо кваліфікації ситуацій заволодіння чужим мобільним телефоном, а також формулювання можливих підходів до кримінально-правової кваліфікації даних ситуацій.

Перш за все слід зазначити, що розглядувані кримінально-правові ситуації можуть кваліфікуватися як окремі злочини проти власності (зокрема, грабіж та шахрайство).

На основі дослідження узагальнення практики розгляду судами справ про злочини проти власності від 01.11.2008 р., підготовленого суддею Верховного Суду України С.М. Міщенком та головним консультантом управління вивчення та узагальнення судової практики Верховного Суду України В. В. Антощуком², можна виокремити дві позиції судових органів щодо кваліфікації цього діяння:

I. Зазначена ситуація кваліфікується як заволодіння чужим майном шляхом обману чи зловживання довірою, тобто як шахрайство (ч. 1 (2) ст. 190 КК України) (правозастосовні орієнтири – п. 17 Постанови Пленуму Верховного Суду України (далі – ППВСУ) від 06.11.2009 р. № 10³, який фактично тотожний підходу, передбаченому п. 18 ППВСУ від 25.12.1992 р. № 12 «Про судову практику в справах про корисливі злочини проти приватної власності» (втратила чинність)⁴). В даному разі обман (чи зловживання довірою) трактується саме як спосіб вчинення злочину.

Обман як спосіб шахрайства – це повідомлення неправдивих відомостей або замовчування відомостей, які мають бути повідомлені, з метою заволодіння чужим майном або для придбання права на майно. Зловживання довірою полягає у недобросовісному використанні довіри з боку потерпілого: для заволодіння чужим майном чи правом на нього винний використовує особливі довірливі відносини, які склалися між ним та власником чи володільцем майна⁵. При цьому, непоодинокими є випадки кваліфікації діяння суб'єктів з інкримінуванням одночасно двох способів вчинення шахрайства (очевидно, така правозастосовна позиція є помилковою, адже норма ч. 1 ст. 190 КК України передбачає два окремі способи вчинення вказаного злочину, які є взаємовиключними, тобто не можуть мати місце одночасно) (наприклад, вироки Ленінського районного суду м. Вінниці від 10.06.2010 р. у справі № 1- 144/10⁶ та Залізничного районного суду м. Львова від 27.05.2010 р. у справі № 1-243/10⁷).

У таких ситуаціях презюмується, що має місце добровільна передача потерпілим свого майна суб'єкту злочину (за винятками, які передбачені абз. 3, 4 п. 17 ППВСУ від 06.11.2009 р. № 10⁸, а саме – коли потерпіла особа через вік, фізичні чи психічні вади або інші обставини не могла правильно оцінювати і розуміти зміст, характер і значення своїх дій або керувати ними, чи якщо особа заволодіває чужим майном, свідомо скориставшись чужою помилкою, виникненню якої вона не сприяла, та за відсутності змови з особою, яка ввела потерпілого в оману). За таких фактичних обставин умисел на вчинення шахрайства виникає у суб'єкта злочину до початку виконання діяння, що становить об'єктивну сторону злочину.

Цей підхід відображено у вироках Ленінського районного суду м. Вінниці від 10.06.2010 р. у справі № 1- 144/10⁹ та Залізничного районного суду м. Львова від 27.05.2010 р. у справі № 1-243/10¹⁰.

II. Дане діяння у поєднанні з іншими обставинами кваліфікується як відкрите викрадення чужого майна – грабіж (ч. 1 (2) ст. 186 КК України). Підставою для обґрунтування вказаного підходу є правозастосовний орієнтир, передбачений на рівні абз. 5 п. 17 ППВСУ від 06.11.2009 р. № 10 «Про судову практику у справах про злочини проти власності», відповідно до якого використання суб'єктом злочину обману або зловживання довірою лише як способу отримання доступу до майна, а не як способу заволодіння цим майном, свідчить про відсутність у діянні суб'єкта складу шахрайства. Такі дії слід кваліфікувати відповідно як крадіжку, грабіж або розбій¹¹. Тобто, очевидно, що за таких умов перехід майна на користь винного відбувається, по суті, без волевиявлення потерпілого, тобто заволодіння майном відбувається відкрито, за відсутності ознак добровільності його передачі суб'єкту злочину. При цьому умисел суб'єкта злочину на заволодіння чужим майном виникає або під час виконання об'єктивної сторони злочину (наприклад, коли суб'єкт просить у потерпілого телефон для того, щоб передзвонити, і, одержавши цей телефон, у нього виникає умисел та корисливий мотив на заволодіння ним), або ж ще до початку виконання об'єктивної сторони злочину у суб'єкта виникає умисел на заволодіння чужим майном у відкритий спосіб.

Цей підхід відображено у вироках Залізничного районного суду м. Львова від 12.12.2011 р. у справі № 1- 626/11¹² та Гайсинського районного суду Вінницької області від 13.07.2010 р. у справі № 1- 230/2010¹³.

У цілому на даний час відсутні сталі теоретичні та практичні підходи до кримінально-правової кваліфікації діянь суб'єктів при вчиненні ними заволодіння чужим майном, а саме у випадках, коли суб'єкт злочину просить у потерпілого зателефонувати з його мобільного телефону, а отримавши його, утікає з цим телефоном. Проаналізувавши правозастосовні підходи, а також судову практику з розгляду згаданої категорії справ, можна констатувати, що позиції судів при кваліфікації цих кримінально-правових ситуацій ґрунтуються на неоднорідному розумінні конкретних фактичних обставин кримінальних справ. Зокрема, в ухвалі колегії суддів Судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 02.06.2011 р. можна простежити позицію суду щодо критеріїв розмежування юридичних складів злочинів (шахрайства та грабежу) при кваліфікації ситуацій заволодіння

мобільним телефоном. Так, колегія суддів Судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ розглянула у судовому засіданні 2 червня 2011 р. кримінальну справу за касаційною скаргою прокурора, який брав участь у розгляді справи судом першої інстанції, на вирок Охтирського міськрайонного суду Сумської області від 8 листопада 2010 р. Засуджений вироком даного суду (ОСОБА 1), 14 лютого 2010 р., близько 22-ї години, перебуваючи в кафе «Мрія» по вул. Батюка м. Охтирки Сумської обл., у стані алкогольного сп'яніння, повторно, шляхом шахрайства заволодів майном потерпілого – ОСОБА 2 – мобільним телефоном «Самсунг Х-200» з сім-картою мобільного оператора зв'язку «МТС», завдавши шкоду на загальну суму 317 грн.

У касаційній скарзі прокурора ставилося питання про скасування вироку суду першої інстанції у зв'язку з неправильним застосуванням кримінального закону, що полягає у неправильній кваліфікації дій засудженого. Прокурор вважає, що висновок суду про пере кваліфікацію дій засудженого (ОСОБА 1) з ч. 2 ст. 186 КК України на ч. 2 ст. 190 КК України та засудження його саме за заволодіння чужим майном шляхом зловживання довірою, вчинене повторно, не ґрунтується на матеріалах справи.

Колегія суддів Судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ у мотивувальній частині своєї ухвали зазначила: «Як убачається з матеріалів справи, висновки суду про необхідність зміни кваліфікації дій засудженого (ОСОБА 1) з ч. 2 ст. 186 КК України на ч. 2 ст. 190 КК України ґрунтуються на всебічно досліджених доказах. Зокрема, показання засудженого (ОСОБА 1), який визнав свою вину в тому, що взяв у потерпілого (ОСОБА 2) його мобільний телефон подзвонити своєму знайомому. Під час спілкування останній повідомив, що перебуває неподалік та збирається від'їжджати і якщо він бажає приєднатися, то щоб терміново приходив до нього. Після цього ОСОБА 1 швидко пішов на зустріч з телефоном потерпілого. На запитання ОСОБИ 2 і його друзів обіцяв повернутися назад і віддати телефон. Таку саму відповідь давав на телефонні дзвінки ОСОБА 2 і його друзів, а потім взагалі вимкнув телефон, бо не збирався його повертати. Потерпілий ОСОБА 2 під час судового розгляду справи зазначив, що він дав добровільно свій мобільний телефон на прохання (ОСОБИ 1), оскільки не мав сумнівів у тому, що останній дійсно хотів тільки зателефонувати. Такі самі обставини вчинення злочину підтверджуються показаннями свідків (ОСОБА 3 та ОСОБА 4), які повністю узгоджуються з показаннями засудженого (ОСОБА 1) та потерпілого ОСОБА 2). Відкрите викрадення чужого майна полягає у його вилученні поза волею власника в його присутності або інших осіб, які усвідомлюють вчинення викрадення. Грабіжник не приховує свого наміру протиправно заволодіти майном і діє відкрито для сторонніх осіб, ігноруючи волю потерпілого і нехтуючи думкою очевидців. При шахрайстві винна особа заволодіває майном або правом на майно шляхом обману чи зловживання довірою. У результаті шахрайських дій потерпілий добровільно передає майно або право на майно винній особі. Безпосередня участь потерпілого у передачі майна та добровільність його дій є обов'язковими ознаками шахрайства, які відрізняють його від таємного чи відкритого викрадення майна та інших злочинів проти власності. Такі самі шахрайські дії винна особа вчиняє і щодо свідків – очевидців події. З матеріалів справи, показань потерпілого та свідків, які детально та повно викладені у вироку суду, вбачається, що засуджений (ОСОБА 1), маючи намір на заволодіння мобільним телефоном (ОСОБА 2) шляхом зловживання довірою, ввів в оману як потерпілого так і його знайомих, які були разом з ним. Виходячи з вищезазначеного, колегія суддів вважає, що посилення прокурора на неправильне застосування судом кримінального закону, що полягає у неправильній пере кваліфікації дій засудженого з ч. 2 ст. 186 КК України на ч. 2 ст. 190 КК України, є безпідставним та суперечать фактичним обставинам справи»¹⁴.

Крім того, критерії розмежування юридичних складів шахрайства та грабежу при кваліфікації заволодіння мобільними телефонами, з урахуванням особливостей фактичних обставин їх здійснення, наведено у вироках Рівненського міського суду Рівненської області від 14.04.2008 р. у справі № 1-103/2008¹⁵ та Печерського районного суду м. Києва від 08.04.2008 р. у справі № 1-124/08¹⁶.

Загалом, на нашу думку, вказані кримінально-правові ситуації варто кваліфікувати з урахуванням їх специфіки і фактичних обставин здійснення. Зокрема, вважаємо за доцільне виокремити такі можливі підходи до оцінки згаданих ситуацій:

І. Шахрайство. У випадках, коли способом вчинення злочину є обман чи зловживання довірою потерпілого, передача майна має добровільний характер з боку потерпілого (при цьому вказана добровільність по суті є юридичною фікцією, сформованою законодавцем та правозастосувачами з метою спрощення підходів до кваліфікації дій суб'єкта та створення окремого юридичного складу злочину шахрайства), намір на заволодіння майном виник у суб'єкта злочину до початку виконання діяння, що становить об'єктивну сторону злочину, такі кримінально-правові ситуації слід кваліфікувати як шахрайство. При цьому, відповідно до згаданих вище положень ППВСУ від 06.11.2009 р. № 10, обман і зловживання довірою при шахрайстві застосовується винною особою з метою викликати в потерпілого упевненість про вигідність або обов'язковість передачі йому майна чи права на нього. Тобто, особливістю шахрайства є те, що винний заволодіває чужим майном шляхом спонукання самого потерпілого до передачі йому майна чи уступки права на майно. Тому в разі, якщо суб'єкт злочину заволодів мобільним телефоном потерпілого шляхом дачі обіцянки сплатити останньому винагороду за здійснення дзвінка, або у разі, коли суб'єкт злочину представився потерпілому працівником правоохоронних органів, попросив потерпілого зателефонувати з його мобільного телефону і в такий спосіб заволодів цим телефоном, то відповідно до правозастосовних підходів діяння винного має кваліфікуватися саме як шахрайство. При цьому, очевидно, що шахрайство визнаватиметься закінченим зло-

чином з моменту, коли вказане майно потрапило в незаконне володіння винного і він одержав реальну можливість користуватися чи розпоряджатися ним на власний розсуд. Тобто, за згаданих обставин, можна вести мову про наявність у поведінці особи ознак юридичного складу закінченого злочину – шахрайства.

II. Грабіж. У разі, якщо обман чи зловживання довірою потерпілого були лише способом отримання доступу до чужого майна, вилучення майна у потерпілого відбувалося у відкритий спосіб при фактичній відсутності його волевиявлення, а також за умови, що обман чи зловживання довірою не викликали в потерпілого упевненість про вигідність або обов'язковість передачі йому майна чи права на нього, то, очевидно, мають місце ознаки юридичного складу грабежу.

Підтвердженням вищезазначеного є положення п. 17 постанови Пленуму Верховного Суду Російської Федерації від 27.12. 2007 р. № 51 «Про судову практику у справах про шахрайство, привласнення і розтрату», відповідно до якого, у випадках, коли обман використовується особою для полегшення доступу до чужого майна, в ході вилучення якого її дії викриваються власником чи володільцем даного майна, або іншими особами, проте особа, усвідомлюючи це, продовжує здійснювати незаконне вилучення майна чи його утримання проти волі володільця майна, вчинене слід кваліфікувати як грабіж (наприклад, коли особа просить у володільця мобільний телефон для тимчасового використання, а потім утікає із викраденим телефоном)¹⁷.

III. Невиконання цивільно-правових зобов'язань. У ситуації, якщо винна особа одержала мобільний телефон від потерпілого без наміру обернути його на свою користь та за відсутності корисливого мотиву на заволодіння ним, і лише після передачі телефону в неї виник намір утримати його в себе, який винний надалі реалізує, то такі діяння особи не можуть бути кваліфіковані як злочин проти власності – шахрайство чи грабіж. В даному разі йдеться про правомірне виникнення у такої особи певних правомочностей щодо такого майна. Такі правомочності виникають в особи на підставі договору позички, за яким одна сторона (позичкодавець) безоплатно передає другій стороні (користувачеві) річ для користування протягом встановленого строку (ч. 1 ст. 827 Цивільного кодексу України). Тобто, за таких умов, очевидно, що усний договір позички є реальним, і правомочності у користувача за договором виникають з моменту передання майна (ч. 1 ст. 334 ЦК України). У випадку неповернення речі після закінчення строку користування нею, позичкодавець має право вимагати її примусового повернення, а також відшкодування завданих збитків (ч. 1 ст. 836 ЦК України). Тобто, матиме місце невиконання користувачем своїх договірних зобов'язань, що є підставою для притягнення його до цивільно-правової відповідальності.

Загалом, на наш погляд, доцільно було би передбачити і на рівні постанови Пленуму Верховного Суду України хоча б орієнтовні спеціальні підходи до кваліфікації згаданих кримінально-правових ситуацій, котрі, з огляду на сучасну судову практику, становлять значну частину злочинів проти власності в Україні.

¹ Матышевский П. С. Преступления против собственности и смежные с ними преступления. – К., 1996; Смельянов В. П. Кваліфікація злочинів проти власності: Навч. посібник. – Х., 1996. – 112 с.; Лукин Н. Н. Мошенничество по уголовному законодательству России: уголовно-правовая характеристика и квалификация: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Моск. гос. юрид. акад. – Москва, 2006. – 22 с.; Смаглюк О. В. Шахрайство за Кримінальним кодексом України 2001 року: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2004. – 20 с.; Осокин Р. Б. Уголовно-правовая характеристика способов совершения мошенничества: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Моск. ун-т МВД РФ. – Москва, 2004. – 24 с.; Малькова И. Ю. Грабеж: вопросы квалификации, дифференциации ответственности и индивидуализации наказания: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. [Место защиты: Саратов. гос. акад. права]. – Саратов, 2009. – 30 с.

² Узагальнення практики розгляду судами справ про злочини проти власності від 01.11.2008 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=n0004700-08>

³ Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11. 2009 р. № 10 «Про судову практику у справах про злочини проти власності». – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09>

⁴ Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25.12.1992 р. № 12 «Про судову практику в справах про корисливі злочини проти приватної власності». – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1077.534.0>

⁵ Узагальнення практики розгляду судами справ про злочини проти власності від 01.11.2008 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=n0004700-08>

⁶ Вирок Ленінського районного суду м. Вінниці від 10.06.2010 р. у справі № 1- 144/10. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://jurportal.org/writ/9980774>

⁷ Вирок Залізничного районного суду м. Львова від 27.05. 2010 р. у справі № 1-243/10. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/10110954>

⁸ Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11. 2009 р. № 10 «Про судову практику у справах про злочини проти власності». – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09>

⁹ Вирок Ленінського районного суду м. Вінниці від 10.06.2010 р. у справі № 1- 144/10. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://jurportal.org/writ/9980774>

¹⁰ Вирок Ленінського районного суду м. Вінниці від 10.06.2010 р. у справі № 1- 144/10. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://jurportal.org/writ/9980774>

¹¹ Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11. 2009 р. № 10 «Про судову практику у справах про злочини проти власності». – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09>

¹² Вирок Залізничного районного суду м. Львова від 12.12.2011 р. у справі № 1-626/11. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/20046608>

¹³ Вирок Гайсинського районного суду Вінницької області від 13.07.2010 р. у справі № 1-230/2010. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/10489513>

¹⁴ Ухвала колегії суддів Судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 02.06.2011 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/16770530>

¹⁵ Вирок Рівненського міського суду Рівненської області від 14.04.2008 р. у справі № 1-103/2008. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://jurportal.org/writ/5394777>

¹⁶ Вирок Печерського районного суду м. Києва від 08.04.2008 р. у справі № 1-124/08. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/1704064>

¹⁷ Постанова Пленуму Верховного Суду Російської Федерації від 27.12.2007 р. № 51 «Про судову практику у справах про шахрайство, привласнення і розтрату». – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rg.ru/2008/01/12/sud-voprosy-dok.html>

Резюме

У статті аналізуються доктринальні та правозастосовні позиції щодо кримінально-правової кваліфікації діянь суб'єктів при вчиненні ними заволодіння чужими мобільними телефонами.

Ключові слова: шахрайство; грабіж; мобільний телефон; судова практика.

Резюме

В статье анализируются научные и правоприменительные позиции по поводу уголовно-правовой квалификации деяний субъектов при совершении ими хищения чужих мобильных телефонов.

Ключевые слова: мошенничество; грабеж; мобильный телефон; судебная практика.

Summary

In the article doctrinal and practical positions concerning the criminal legal qualification of the subject's actions related to taking possession of another's mobile telephones are analyzed.

Key words: the fraud; the robbery; the mobile telephone; case.

Отримано 20.03.2012

Ю. М. КУЧЕРУК

*Юлія Михайлівна Кучерук, студентка IV курсу
Київського національного університету імені Тараса
Шевченка*

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВОМ У КОНСТИТУЦІЙНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Останнім часом науковці все частіше звертають увагу на таку правову деформацію, як зловживання правом. Якщо раніше зловживання правом вважали передусім цивільно-правовою категорією, то зараз науковці сходяться на тому, що вона знайшла міжгалузеве поширення¹. Не дивлячись на значну увагу, що приділяється вченими проблемі зловживання правом, ця категорія все одно залишається малодослідженою. Особливо це актуально для публічно-правової сфери, зокрема для конституційного права.

Зловживання правом у конституційно-правовій сфері досліджували В. В. Бородін, Ф. Веніславський, В. І. Крус, Б. В. Малишев, А. А. Малиновський, О. В. Москалюк та ін. Утім всі зазначені роботи або ґрунтуються на аналізі російського законодавства, або є досить поверхневими, адже автори досліджували зловживання правом у конституційно-правовій сфері побічно й у ракурсі більш ширшої проблеми.

У світлі сказаного, доцільно навести думку В. В. Бородіна та В. І. Круса: «тільки конституційний рівень постановки проблеми зловживання правом виявляється насправді продуктивним для отримання несуперечливих висновків і рішень, що, звісно, можуть використовуватися у галузевих проєкціях. Це зумовлено унікальною природою і Конституції, яка є не тільки нормативно-правовим актом, і конституційних відносин, які не можуть розглядатися тільки як правові»².

Актуальність цієї статті в тому, що вона направлена на комплексний аналіз зловживання правом у конституційному праві України, чого раніше зроблено не було.

Об'єктом дослідження є зловживання правом у конституційному праві України.

Предмет дослідження – норми конституційно-правових джерел права, а також конституційно-правові суспільні відносини, що передбачають можливість зловживання правом.

Мета нашого дослідження дослідити зловживання правом у конституційному праві України. З огляду на поставлену мету, можна виділити наступні завдання: